כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים

הַמַּאֲמָר
הַשָּׁבוּעִי

צדיקים נדמה להם כהר

ברכת אברהם מפלאנטש

שבוע פרשת ויגש

לקבלת המאמר השבועי במייל, שלח מייל ל –
122333ako@gmail.com

להארות, תרומות, יצירת קשר והשגת חוברות
054-7341337

הַמַּאֲמָר
הַשְּׁבוּעִי

צדיקים נדמה להם כהר

ברכת אברהם מפלאנטש

שבוע פרשת ויגש

צוות המאמר השבועי:

חברי המערכת: מנחם מענדל רוזנצויג, אחיה מרקוביץ׳ ואביעד בר לוי.

כותבים: אשחר שפירא, אליוסף גל, יוסף ברוך שטקל ושהם כרמי.

הגהה ועריכה לשונית: ישראל מאיר אופן, לוי יצחק וינגורט, הלל הנדלר ועפר בן יעקב.

עיצוב ועימוד: איתמר סלע ואליה חי אופן.

הו״ל: שילה קליין ואהרן רוזנצויג.

הפקה: שלם נחמן הראל.

בע"ה

אנחנו זוכים השבוע ללמוד מספר **די נדיר** ולא מוכר - **'ברכת אברהם'** - **לרבי אברהם אלחנן מפלאנטש**, (שבהשגחה פרטית ה'יארצייט' שלו בדיוק השבוע ב-ה' טבת) מתלמידיו של **ר' לוי יצחק מברדיטשוב** עם מאמר יסודי שהופך את ההסתכלות על כל העבודת ה' שלנו.

המאמר פותח מהתבוננות ב**תופעה מוזרה** שחז"ל מתארים, שכאשר הקב"ה 'ישחט' את היצר־הרע, הצדיקים שהתמודדו וניצחו אותו כל חייהם - **יתחילו לבכות**! למה?!

מכך נלמד על **תודעת לחימה נכונה**, ולמה הקב"ה לא 'משחרר' את יעקב ולא נותן לו לישב בשלוה.

נעמוד גם על **הבדל משמעותי** בין איך שאנחנו תופסים היום את הצרות וההתמודדויות, ל**מודעות המשיחית** והנכונה על ההתמודדות עם האויבים.

לא לפספס. פשוט מאמר חובה.

האש החסידית לא תכבה, **"ולא אשוב עד כלותם"!**

חברי המערכת

צדיקים נדמה להם כהר

ברכת אברהם מפלאנטש

מבואר

תענוג הצדיקים מהתגברות ומאבק ברע

צדיקים נדמה להם כהר ובוכין היאך יכלנו לכבוש וכו' [סוכה נב,א],

הגמרא מתארת מה יקרה לעתיד־לבא כאשר ה' 'ישחט' את היצר־הרע:

"כְּדָרֵשׁ רַבִּי יְהוּדָה: לֶעָתִיד לָבֹא, מְבִיאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיֵצֶר הָרָע, וְשׁוֹחֲטוֹ בִּפְנֵי הַצַּדִּיקִים וּבִפְנֵי הָרְשָׁעִים. צַדִּיקִים נִדְמֶה לָהֶם כְּהַר גָּבוֹהַּ, וּרְשָׁעִים נִדְמֶה לָהֶם כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה. הַלָּלוּ בּוֹכִין וְהַלָּלוּ בּוֹכִין. צַדִּיקִים בּוֹכִין וְאוֹמְרִים: הֵיאַךְ יָכוֹלְנוּ לִכְבּוֹשׁ הַר גָּבוֹהַּ כָּזֶה! וּרְשָׁעִים בּוֹכִין וְאוֹמְרִים: הֵיאַךְ לֹא יָכוֹלְנוּ לִכְבּוֹשׁ אֶת חוּט הַשַּׂעֲרָה הַזֶּה! וְאַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תָּמֵהַּ עִמָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת כִּי יִפָּלֵא בְּעֵינֵי שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה בַּיָּמִים הָהֵם גַּם בְּעֵינַי יִפָּלֵא'."

ונראה לומר כי בודאי הצדיק הוא הכובש יצרו, ואדרבה היה לו לשמוח במה שהיה כובש הר כזה,

הרי הצדיקים הם בוודאי התגברו על יצרם, ולכן אדרבה - כאשר הם רואים שהיצר הוא הר כל־כך גדול, השמחה גדלה שבעתיים! איך זכינו להתגבר על דבר כל־כך גדול?! אז מדוע בכל זאת הצדיקים בוכין?

אמנם העבד האמיתי משתוקק תמיד להתפאר בעבודה לפני קונו, ומשתוקק לעבודה הגדולה יותר, ואין קץ לעבודתו כל ימי חייו, עד שובו לשרשו, וכתיב גבי משה וימת [שם] משה עבד ה' [דברים לד,ה], אפשר לפרש שגם מיתה עצמה היה אצלו עבודה כמו שאר עבודה, והיה הבחירה אצלו, כי נמסר לו המיתה כמו

שאר מצות, והיה צריך להתגבר נגד יצרו לקיים דבר ה', על דרך צופה רשע לצדיק [ומבקש להמיתו] וה' לא יעזבנו בידו [תהלים לז, לב-לג], כמו בכל המצות שניתן הבחירה לאדם, עם כל זה כתיב ובחרת בחיים [דברים ל,יט], כי בחירה עצמו צריך לו עזר,

אלא שעבד אמיתי תמיד משתוקק ומבקש להראות את מסירותו לאדונו ("להתפאר"), ועל־כן מחפש את העבודה הכי משמעותית וגדולה, הדורשת מאמץ - ולא נח כל ימיו עד שמסיים את תפקידו.

כך נאמר על משה - **ה**"עבד ה'" המוצהר בתורה -"וימת משה **עבד ה'**", וניתן לדרוש כי גם המיתה של משה באה מתוך עבודת ה', בבחירה. כמו שאר המצוות שהוטלו עליו לקיים - כך באה גם המיתה; ועבודתו, כבכל מלחמת היצר, היתה להתגבר ולקיים רצונו יתברך, למות! כמו שכתוב "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו וה' לא יעזבנו בידו" - הרשע רוצה להרוג את הצדיק, אבל ה' לא מאפשר לו כי רוצה שהצדיק יעשה זאת מבחירה ועבודה.

אמנם כל מצוה דורשת בחירה, אך הקב"ה גם אומר לנו "ובחרת בחיים" - על אף שפשוט ומובן שכך מצופה ממנו בקיום כל המצוות - כדי לתת לנו כח וסיוע בבחירה, "אלמלי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו".

כמו כן גבי מיתת משה כתיב ומות [דברים לב,ג], לכבוש יצרו, ועד הסתלקותו היה עובד, ואיתא במסכת שבת [פט,א] כשעלה משה למרום ע"ש, והשיב כלום יש עבד שנותן שלום לרבו, כי כל זמן שלא ננמר הדבר לא מקרי שלום, וכיון שהיה נקרא בשם עבד זה שמו כל ימי היותו בעולם, עדיין שמו עליו להיות עבד, ואינו יכול לומר שלום,

בכל אופן, גם מיתת משה נאמרה בלשון ציווי מהקב"ה - "ומות"! משה רבינו עד הסתלקותו כפשוטו עבד את ה' בכל מאודו.

זהו המתואר בגמרא כי כאשר עלה משה למרום וראה את הקב"ה קושר כתרים לאותיות, לא אמר לקב"ה שלום. שאלו הקב"ה: "וכי אין שלום בעירך?" - לא נוהגים אצלכם לומר שלום?! אמר לו משה: "כלום יש עבד שנותן שלום לרבו?!".

לומר **שלום** הכונה לומר שיש כאן **שלימות**, אך כאמור, עבד אמיתי אף פעם לא מרגיש 'יצאתי ידי־חובה'.. הוא תמיד מבקש ומחפש איך לעשות עוד עבודה ונחת־רוח לאדונו - עד רגע המיתה. לכן כאשר משה עולה למרום (עוד בחייו) הוא אינו פונה לאדונו־לקב"ה ב'שלום' - "כלום יש עבד שנותן שלום לרבו"?! רק כאשר משה נפטר אזי יתכן 'שלום'.

> וכל הגדול מחברו יצרו גדול [סוכה נב,א], כי משתוקק ומתאוה לזה העבודה היותר קשה, ויהיה חביב יותר לפני קונו בשיכבוש את יצרו, וישיג מדרגה יותר גדולה ממה שהיה לו קודם.

כך נבין באור חדש את מאמר חז"ל "כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו" - כי הוא רוצה להתאמץ יותר בשביל הקב"ה! הוא שמח בכך שמתקרב וחביב אצל ה', כך שככל שכובש עוד את יצרו מבקש לעבוד יותר קשה לכבודו! לכן "יצרו גדול" יותר.

> וזה שבוכין הצדיקים ואומרים האיך, פירוש איה הוא המדרגה הזאת אשר היה לנו כשנלחם בנו יצר הרע ונכבש לפנינו ועל ידינו, וגודל המתיקות ועריבות אשר טעמנו מהנצחון הזה, וכבוד עליון היה מתנוצץ על הראשים עליונים. דרך משל, איש חיל הלוחם מלחמות אדוניו, גם אם יש לו רושם מכת חרב, אדרבה יש לו תפארת בזה שהוא איש חיל ומוסר את עצמו בנפשו לעשות רצון אדוניו.

כעת נבין מדוע הצדיקים בוכים כאשר שוחטים את היצר - שנראה להם כהר גדול. הצדיקים בוכים כי כואבים שתמה יכולתם לשוב ולהתגבר על ההר הגדול. איה המתיקות לזכות להשקיע בשביל הקב"ה? כמה כבוד היה לזכות להלחם בשביל ריבונו של עולם! כמו איש־חיל, הלוחם המרכזי של המדינה, שהסימנים שיש לו מהקרבות הם פאר גדול עבורו! הוא זוכה למסור את עצמו בגבורה בשביל אדוניו.

> וכמו כן היה דוד המלך אומר ארדוף אויבי ואשיגם וגו' [תהלים יח,לח] כדי להעביר גלולים מן הארץ ולטהר העולם, וה' היה בעזרו, כשהיה מכוון את עצמו לעשות נחת רוח ליוצרו לטהר העולם היה בטוח בהשי"ת שלא אשוב עד כלותם, והיה מחזר אחריהם, וזולת זה לא היה רודף, רק נתן שיר ושבח כשהיה אויב עומד לנגדו אמר צופה רשע לצדיק וכו' ה' לא יעזבנו בידו.

זוהי תודעת המלחמה של דוד המלך: "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם" - אני הולך עד הסוף! אני רוצה לנקות את העולם למען שמו יתברך, לטהר אותו מכל 'אויבי ה''. לכן הוא היה גם בטוח ש"לא אשוב עד כלותם" - ה' יהיה בעזרי. לכן הוא היה **מחזר אחרי הרשעים**! הוא לא היה מחפש רק 'לשרוד' את ההתמודדות, אלא לטהר את העולם, "וזולת זה לא היה רודף" - רק בשביל לנקות את העולם.

לכן כל המלחמות שלו היו מלאות שיר ושבח לה' יתברך. כך בדוד יתפרש ש"צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו", אבל דוד המלך יודע, בטוח, ושמח בכך ש"ה' לא יעזבנו בידו"!

'צדיק וטוב לו' – מכלה את הרע מבחירה; 'ורע לו' – 'נתקע' עם הרע...

> והנה יש שני בחינות, יש צדיק וטוב לו [ברכות ז,א], פירוש חלקי הטוב מלהיבין אותו להתגרות ביצר הרע, כמאמר דוד ארדוף וכו' כנ"ל, להעביר הרע מן העולם, ויש צדיק ורע לו, פירוש חלקי רע מסיתים עליו, על דרך צופה רשע לצדיק ונתקיים בו והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאוד [איוב ח,ז], כי ה' לא יעזבנו בידו, ואפילו על ידי ניסים, ונתקדש שם שמים על ידו, כמאמר דוד המלך ע"ה כי חמת אדם תודך [תהלים עו, יא],

לאמתו של דבר, יש שתי צורות התמודדות עם הרע:

יש 'צדיק וטוב לו' - כל התמודדות שלו עם הרע באה מהטוב! מרוב שהוא רוצה להגדיל את הטוב, הוא ניגש למלחמה להשמיד את הרע - "ארדוף אויבי כו'" כדוד המלך.

אך יש 'צדיק ורע לו' - הרע מסיתו לעבור על דבר ה', וההתמודדות שלו היא להלחם עם הרע, שהוא מאד רע בשבילו. אצלו מורגש "צופה רשע לצדיק" כפשוטו - הוא חושש וסובל מהרע שמבקש להפילו. אך גם צדיק כזה בסוף יבא לשמחה, "והיה ראשיתך מצער" - בהתחלה זה סבל, "ואחריתך ישגא מאד" - בסוף יהיה לו שפע רב טוב. זאת משום שבכל אופן "וה' לא יעזבנו בידו" - אפילו בניסים גדולים ה' יצילו! - ועל־ידי המאבק והמלחמה שלו ברע, עם כל הקושי, מתגדל שם שמים. כמו שאומר דוד המלך "כי חמת אדם תודך" - כאשר אתה כועס ומראה חמתך על הרשעים, הרי הדבר פועל הודאה והכרה בשמו יתברך בעולם [ונראה שכונתו גם כלפי העובד ה', שכאשר ה' מראה לו 'חימה' וקושי בעבודת ה' חלילה - הרי זהו בשביל להגדיל שמו יתברך, על אף שצדיק זה אינו במודעות כזו].

> כמו גבי חנניה מישאל ועזריה, על ידי החימה שהיה עליהם נעשה נס, ונתקדש שמו של הקב"ה, ונתנו הודאה, כאשר אנחנו בגולה מחכים ומצפים לגאולה במהרה למען שמו הגדול והקדוש, וסובלים גלות ומצפים על העתיד, כי בודאי כל מה שחלף ועבר עלינו הכל לטובה, ואז יתנו הודאה על העבר שהיה הכל לטובה, כמו גבי חנניה מישאל ועזריה, כשנגזר עליהם להשליכם לכבשן האש מסרו נפשם לשרוף, ולא סמכו על הנס, רק אחר כך כשהיה

הנס וראו כולם גודל הנס היו משבחים ומפארים. וכמו כן בגלות כשיבא משיחנו יכירו וידעו הכל שהכל היה לטובה, ויתנו הודאה על העבר עלינו בגלות שהיה לטובה, ושיר ושבח על החסד שיעשה עמנו אז. וזה שאמר צופה רשע לצדיק ולקטרג ולהשטין, וה' לא יעזבנו, כי האחרית הכל לטובה.

בעקבות ה'חימה' הגדולה שלכאורה היתה על חנניה מישאל ועזריה, ובכל אופן הם חירפו נפשם למות כפשוטו למען שמו יתברך - לא מתוך 'רדיפה' אחרי הרע, אלא כמלחמה ונאמנות לה' השליכו עצמם לאש - נתגדל שמו יתברך. שהרי ה' יתברך עשה להם נס, ולמרות שמצבם היה בכי־רע ה' הושיעם ולמפרע כולם עמדו והודו לה' יתברך על גדולת שמו.

כך היא גם כל גלותנו, בתודעה שלנו, כשל ה'צדיק ורע לו': במהלך הגלות אנחנו סובלים, קשה לנו, אנחנו לא מרגישים את התכלית בכל ההתמודדות הזו רצופת הנסיונות והסבל - אך אנו מצפים שבסוף נבוא לגאולה השלמה. אנחנו מבינים ומאמינים שהכל לטובה, וברור לנו שבעת שתבוא הגאולה אנחנו נכיר ונראה איך כל מה שעבד עלינו היה כל כולו לטובה להגדיל שמו יתברך. ואז פשוט נעמוד ונודה על כל השנים הנוראיות הללו(!).

זוהי העבודה והתודעה השכיחה יותר בעבודת ה', "צופה רשע לצדיק" - מרגישים שהרע רודף ופוגע בנו, אך לאמיתו של דבר "וה' לא יעזבנו בידו" - ה' מסובב פה את כל העסק, אנחנו לא באמת בידי הרע אלא בידי ה' והכל מביא לטובה גדולה. לעתיד־לבא גם נראה ונבין זאת במוחש.

ובחינת צדיקים המרדפים אחר המשטינים ומקטרגים ולבערם ואינם חוזרים עד כלותם נותנים הודאה מיד. וזה שהיה יעקב מברך את יהודה אתה יודוך אחיך [בראשית מט, ח], על ידך יתנו הודאה תיכף ומיד, עיין באור החיים, כי ידך בעורף אויביך, כאשר אמר דוד המלך ע"ה ארדוף אויבי וגו' ולא אשוב עד כלותם, ועל ידו תהיה הגאולה שלימה במהרה,

אמנם הצדיקים 'וטוב להם' שרודפים אחרי הרשעה בשביל לכלותה ולבערה ללא מנוחה עד שיחסלו אותה סופית - שמחים ומודים לה' תוך־כדי מסע המאבק. זהו שיעקב ברך את יהודה "אתה יודוך אחיך" - בזכותך אחים שלך יתנו הודאה כל הזמן, גם בעת המאבק, כי "ידך בעורף אויביך" - גם אחרי שהאויבים שלך בורחים ומפנים לך את הערף אתה ממשיך לרודפם כדי לכלות את הרע. כמו דוד המלך כנ"ל, ועל־ידי הרדיפה להשמדת הרע, מזדרזת הגאולה, בה אנחנו מלאים תודה לה'.

> על דרך קודש ישראל לה' ראשית תבואתה [ירמיה ב,ג], ולא כמה שהזה שהיה מקדם, ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאוד, וקליפה קדמה לפירא, והגם שהיה הכל לטובה, לא היה נראה לעין הטוב, כי הראשית היה מצער, אבל בהגאולה שלימה לא תהיה הקליפה קדמה, ולא אחיזה כלל לקליפה, ובראשית תהיה לעין כל הטוב והחסד, וזהו ראשית תבואתה. רמז לזה, ומראה כבוד ה' כאש אוכלת וגו' לעיני כל ישראל [שמות כד,יו].

צדיקים אלו, כבר מראשית דרכם הם מודים לה' - "קדש ישראל להוי' **ראשית** תבואתה"; בניגוד ל'צדיק ורע לו' עליו אמרנו ש"והיה ראשיתך **מצער**" ורק בסוף "אחריתך ישגא מאד". אצל ה'צדיק ורע לו' הקליפה קודמת לפרי; למרות שיהיה פרי והעיקר הוא טוב־הטעם שלו - צריך לעבור את הקליפה הקשה והמרה לפני־כן.

אך לעתיד־לבא התענוג יבוא נקי! לא תהיה אחיזה בכלל לקליפות, ונבין שמההתחלה הכל הוא טוב וחסד. זהו "ראשית תבואתה" - הכל טוב מההתחלה (כמו גם בתבואה שהקליפה פחות גסה מפירות אחרים)! 'טעימה' מהעתיד טעמנו כבר במתן־תורה, בו נאמר "ומראה כבוד הוי' כאש... לעיני **כל ישראל**" גילוי האלוקות הגדול היה לעיני כל אחד ואחד מישראל, כלעתיד־לבא [גם נראה, ש'אש אוכלה' היינו שהאור האלוקי שורף ומכלה את כל המונעים והמסתירים - הקליפות].

> והנה כל זה על ידי צדיקים אנשי חיל, הרודפים אחר הרע לבערם מעולם ולהכניעם בכל מקום אשר המצא ימצא. וזה שאמר זכרתי לך חסד וכו' לכתך אחרי במדבר [ירמיה ב,ב], כי כונתם היה ליילך במקום ציה וצלמות שליטת חיצונים, להכניעם ולבערם בכח קבלת התורה, וחגרו בעוז וגבורה מתניהם, והלכו למקום תחנותם, ולבערם במקומם.

כל ביעור הרע המוחלט שכולנו נזכה אליו לעתיד־לבא, הוא בזכות הצדיקים 'אנשי החיל' שכיום רודפים אחרי הרע לבערו, בכל מקום שימצא. זהו שהקב"ה זוכר לנו "חסד נעוריך" שהוא "לכתך אחרי **במדבר בארץ לא זרועה**" - היינו שעם־ישראל ביציאתו ממצרים **כוונתו הפנימית** הייתה ללכת דווקא במקום המדבר, מקום המזיקין (גם הרוחניים), "ארץ ציה וצלמות". זאת בשביל להכניע את הקליפות הללו, על־ידי גילוי האלוקות הגדול בקבלת התורה. את האור של קבלת התורה לקחו ישראל והמשיכו ללכת איתו בכל המסעות - כדי להמשיך לבע ולנקות את העולם מהרוע.

> ובזה נוכל להבין שאמרו נעשה ונשמע [שמות כד,ז], וזהו קבלה על מצות עשה בקום ועשה, מה שיצוה לנו לעשות, ולא מצינו קבלה על מה שיצוה לנו בשב ואל תעשה, דהיינו לא תעשה, אמנם עיקר קום ועשה הוא לגבי לא תעשה בכללות, קום ועשה נגד יצר הרע, שיהיה גבור לכבוש את יצרו, כשמסית אותו לעבור על אחת מעבירות שבתורה יאזור כגבור חלציו, וזהו קום ועשה לגבי כל לא תעשה, ועשה, דהיינו מה שמתגבר את עצמו נגד יצר הרע, דוחה לא תעשה [יבמות ג,ב], דהיינו מה שהרע מסית אותו.

ככה נוכל להבין יותר טוב את כוונת ישראל באמרם "נעשה ונשמע"! לכאורה ישראל מקבלים על עצמם כאן **לקום ולעשות**, ולא מצינו שקיבלו על עצמם להימנע ממצוות לא־תעשה?! אלא שאכן ישראל לא קיבלו על עצמם רק לשבת ולא לעשות... הם קיבלו על עצמם לבוא ולהלחם ברע! לקום ולהתגבר כנגד הרע! כאשר יש להם נסיון הם כובשים את היצר, כמו גיבורים שרוצים להשמיד את הרע.

זוהי גם המשמעות הפנימית של "**עשה**" - לקום ולהלחם בגבורה, "דוחה לא תעשה" - מנצח את הרע.

> ובזה יש לומר ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי [בראשית כז,ד], מפקודין דעשה, ולא כאשר שנאתי, מפקודין דלא תעשה [תיקו"ז תיקון כא נא,א]. ודיוקים סותרים זה את זה, משמע מה שאינו אהב לו לא יעשה, ולבתר אמר ולא וכו', משמע גם על שאינו אהוב לא קפיד.

כך נבין גם את דברי הזהר, על בקשת יעקב מעשו "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי": הזהר אומר ש"מטעמים כאשר אהבתי" היינו מצוות עשה; ו'לא מטעמים כאשר שנאתי' - היינו מצוות לא תעשה.

אם נעצור ונחשוב, בעצם דיוק הזהר נראה סותר את הפשט: מצד אחד, "עשה לי מטעמים כאשר אהבתי" - משמע שמה שאני לא אוהב אל תעשה; אך מצד שני "ולא כאשר שנאתי" שמוסיף הזהר, אומר שרק אל תעשה מה שאני שונא, אבל מה שאני רק 'לא אוהב' - אפשר...

> ועל פי הנ"ל יש לפרש, כי התענוג להשי"ת שאמר ונעשה רצונו על ידינו, דגבי מצות עשה שאנו מקיימים שפיר יש לו תענוג זה שעושים רצונו, וגבי לא תעשה התענוג שיש להשי"ת מבני

ישראל כשאין עוברין עבירה הוא שכובשין את יצרם המסית אותן לעבור, כי זולת זה הלא יש כמה דברים וכמה ברואים בעולם אשר לא ינוח שבט הרשע עליהם, ובטלים מעבירות. וכאשר ציוה לעשות לו מטעמים מן התורה ועבודה, דהיינו מן מצות עשה ומן מצות לא תעשה, מפרש מה יהיו המטעמים אשר תעשה לי, ומפרש דהיינו מן מצות עשה כאשר אהבתי שנעשה רצוני, ומן מצות לא תעשה הוא התענוג במה שכובש את יצרו ואינו ציית אותו, ולא כאשר שנאתי, פירוש שהתענוג אינו מזה שהוא בשב ואל תעשה, רק מזה שכבש את יצדו הרע, ויהיה מן הנרדפים, ואתה מרדף אחריו, על דרך לכתך אחרי במדבר וכו' למקום תחנותם.

אמנם, המבואר כאן, שהתענוג שיש לקב"ה מכך ש"אמר ונעשה רצונו" - במצוות עשה היינו כפשוטו, אך במצוות לא־תעשה התענוג הוא דוקא כאשר אנו **מתגברים** לא לעבור עבירה, ולא כאשר אנחנו סתם יושבים ולא עושים כלום. שהרי, לא חסרות בריות בעולם שקיימות בלי לעבור שום עבירה, כי פשוט הן לא עושות כלום...

אך כאשר יעקב - המרמז על הקדושה - מבקש "עשה לי מטעמים" ממצוות עשה ולא־תעשה, הוא מבקש "כאשר אהבתי" - אלו מצוות עשה; וכן "**לא** כאשר שנאתי" - אל תשמור מצוות לא תעשה רק כי 'לא אהבתי' אותם, אלא **אל תעשה מה שאני שונא** - תקום ותתגבר בכל תוקף! משם הנחת רוח שהרע יהיה נרדף, ואתה תרדוף אחריו, כמו "לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" כנ"ל.

והנה מעשה אבות סימן לבנים, מעשה שיעקב אבינו הלך לבית לבן וכבש אותו במקומו, וגם לבית עשו שלח מלאכים למקומו, וכבש אותו, עד שהוכרח להודות על ברכתו, והיה יעקב אבינו בחינת רודף לסטרא אחרא, הגם דתקע כף ירך יעקב בגיד הנשה, כל זה הוא בכלל אשר בך אתפאר [ישעיה מט,ג], כמו איש חיל כנ"ל שרושם החרב במלחמה נשאר בו, אדרבה זה הוא לו לתפארת, שהוא איש חיל ונאמן לאדונו.

"מעשה אבות סימן לבנים" - איך שאבותינו עבדו את ה', כך סימן לנו, בניהם. יעקב אבינו הלך לבית לבן והכניע וכבש את הרע שבו, לקח את בנותיו ואת רכושו; כאשר חוזר לעשו - הוא שולח מלאכים על מנת לרצות ולהכניע את

הרע של עשו, כמבואר רבות בחסידות[1] - יעקב אכן מצליח, וגם נלחם ומנצח את שרו של עשו "ויאבק איש עמו".

אמנם "ותקע כף ירך יעקב" - הוא נפגע בקרב ולא רק ניצח, אלא שזהו כמו 'סימן קרב', שהוא פאר עבור יעקב שרוצה להכניע את הרע. כאשר יש רושם מהמלחמה זו זכות גדולה וכבוד אמיתי לאיש החיל - נאמנותו לקב"ה ניכרת!

> והנה כאשר בא יעקב אבינו מבית לבן ומבית עשו כתיב ויבא יעקב שלם [כראשית לג,יח], לשון שלימות, שבקש להיות בשלוה, ולא יהיה עוד בבחינת רודף. רק לישב באוהל תורה, קפץ עליו מעשה שכם ודינה [ב"ר פד,ג], וכתיב ולא רדפו אחרי בני יעקב [בראשית לה,ה]. מכלל שהיה ברצונם לרדוף, ויהיה יעקב נרדף, זולת חתת אלקים אשר היה עליהם.

כאשר יעקב חזר מלבן ועבר את המאבק עם עשו כתוב "ויבא יעקב שלם", לשון שלימות. אכן חז"ל דרשו על כך ש"ביקש יעקב לישב בשלוה" - יעקב רצה לנוח ולהרגע מהמלחמות, להפסיק לרדוף אחרי הרע ולהתענג על ה' בתורה ומצוות. אבל ה' לא הסכים עמו ו"קפץ עליו מעשה שכם ודינה" - הרע המשיך לבוא ולהיאבק. כך גם התורה אומרת שאנשי כנען "לא רדפו אחרי בני יעקב" רק משום ש"ויהי חתת א־להים על הערים אשר סביבותיהם" - משמע שרצון הרע היה להמשיך ולרדוף אילולי היה חתת אלוקים... גם כשיעקב ביקש לנוח - הרע לא מוכן לכך.

> והנה העבד הנמכר לאדון, לפי ערך מלאכתו כן שכרו, אם הוא עַבַד נוקב מרגליות שכרו יותר, לפי ערך מלאכה כן שכרו, אם כן יש גבול לעבודתו וקצבה לשכרו, אבל העובד בלי גבול גם שכרו בלי גבול, על דרך נעשה ונשמע, כמו שהיינו עבדים לפרעה במצרים בלי גבול וקצבה, שאמר תכבד העבודה [שמות ה,ט], כן כאשר גאלנו ממצרים קבלנו עלינו לעבוד אותו בלי גבול וקצבה, רק כאשר יצוה עלינו. וזה שאמר כי לי בני ישראל עבדים, ומפרש עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים [ויקרא כה, נה], כנ"ל.

עבד מקבל את שכרו לפי כמה שעובד, אם עבד יותר - יקבל יותר כסף. נמצא שעבודתו ושכרו מוגבלים - כפי העבודה כך השכר. אך עבד שאין־סוף לעבודתו - גם השכר יהיה בלי גבול. כך אנו התחייבנו "נעשה ונשמע" - תמיד

---

[1] ראה לדוגמה תורה אור וישלח, וכן 'עבודת הלוי' במאמר הראשון לפרשת וישלח, ועוד.

ללא גבול! כמו שהיינו עבדים לפרעה בכל רמ"ח ושס"ה ובכל מציאותינו[2], "תכבד העבודה על האנשים" עד שלא ישאר להם זמן לעצמם ("ואל ישעו בדברי שקר"); כך גם כשה' גאלנו נתחייבנו לעובדו בלי־גבול - רק לעשות כל מה שיצוונו.

זהו שהקב"ה אומר "כי לי בני ישראל עבדים **אשר הוצאתי** אותם מארץ מצרים" - הם עברו בעלות מוחלטת, כשם שהיו משועבדים לפרעה - כך קיבלו על עצמם לעבוד אותי ללא שום גבול.

> **והנה אנשי חיל הם העובדים ומוסרים נפשם נגד דבר שאין לו גבול, כי אינו יודע מה שבלב שונא, ובאיזה תחבולה ילחום נגדו וינקום בו, שכרם גם כן בלי גבול.**

אכן, 'אנשי החיל' הרודפים אחרי הרע לכלותו ולבערו, בעצם מקבלים על עצמם עבודה ללא גבול. שהרי כאשר אני נאבק בשונא - אני לא יודע מתי הוא יבא ויקפוץ, מה הוא מתכנן, ובעצם אני תמיד כל כולי דרוך לעשות עבודתי כראוי - ללא שום סוף[3]. לכן שכר 'אנשי החיל' הוא ללא גבול כפי עבודתם [ולכן יעקב שהוא עבד ה' היה חייב להמשיך להתמודד עם שכם וכו', כי הרע לא נח, ולכן עבודתו ללא גבול].

רצונם הפנימי של הצדיקים

> **כתיב וישב יעקב בארץ [בראשית לז,א]. ונדרש ביקש יעקב לישב בשלוה, ובאהל של תורה, ולא לצאת ולהיות עוד רודף, קפץ עליו רוגזו של יוסף וכדי [ב"ר פד, ג]. והנה גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שנשמת צדיקים משתוקקים לילך מחיל אל חיל, ומעילוי לעילוי, וכפי עבודתם כן שכרם, ולא ישיגו לזה רק אם יהיה עבודתם בלי גבול.**

"וישב יעקב בארץ", יעקב שוב מבקש לשבת בשלוה, להפסיק להלחם ולשבת אך ורק באהלה של תורה, אבל אז "קפץ עליו רוגזו של יוסף"... למה ה' עושה את זה?! כי ה' יודע תעלומות לב, ויודע שהצדיקים משתוקקים ללכת "מחיל אל חיל" ולא לנוח לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. הוא יודע ששום דבר לא יספק אותם אם לא יעבדו בלי גבול. וכפי עבודת ללא הגבול, כך יהיה גם שכרם.

---

[2] כנודע שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה.

[3] לכאורה העבודה המתוארת כאן היא נראית של צדיקים רחוקים, "צדיק וטוב לו". אך לאמיתו של דבר התיאורים פה דומים מאד לתיאור ה'בינוני' - דמות האדם הרגיל שמתמודד עם הרע - שתמיד צריך לעמוד על המשמר ולא לנוח במלחמתו עם הרע. כל אחד מאיתנו - דוקא בגלל עלילותו חלילה ליפול, חייב תמיד לעמוד על המשמר ולהיות חדור בנאמנותו לה', כמבואר בכל ספר התניא באריכות. ודוק!

ועל פי זה יש לומר אמר הקב"ה לא די לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא. דהיינו בבחינת גבול וקצבה, רק לילך מעילוי לעילוי בלי גבול, וכאשר יבקשו לעבוד ולישב באהל תורה ולא לצאת ולרדוף לא ישיגו להשתוקקות נשמתם, לזה קפץ עליו רוגזו של יוסף. והיה רודף במעשה דיוסף ופוטיפר, שנדמה צורתו ליוסף והכניע ליצר הרע.

כך נבין את מה שהקב"ה אומר כאשר הוא מקפיץ על יעקב את סיפור מכירת יוסף, "לא די לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא" - לא מספיק להם השכר ש'מתוקן' ומוגבל בשבילם, אסור להם לנוח! כאשר הם רוצים לישב ולהנות מזיו התורה, לישב בשלוה - ה' יודע שזה לא יספק את ההשתוקקות של הנשמה שלהם! הם חייבים להמשיך ולרדוף אחרי הרע בלי לנוח! ולכן אפילו כשהוא עצמו כבר ישב בבית, כאשר יוסף היה צריך להתמודד עם אשת פוטיפר הגיע יעקב ונראה לפני יוסף - כדי שירדוף ויכניע הרע.

אסור לנוח!

צדיקים נדמה להם כהר

ברכת אברהם מפלאנטש

צדיקים נדמה להם כהר ובוכין היאך יכלנו לכבוש וכו' [סוכה נב,א], ונראה לומר כי בודאי הצדיק הוא הכובש יצרו, ואדרבה היה לו לשמוח במה שהיה כובש הר כזה, אמנם העבד האמיתי משתוקק תמיד להתפאר בעבודה לפני קונו, ומשתוקק לעבודה הגדולה יותר, ואין קץ לעבודתו כל ימי חייו, עד שובו לשרשו, וכתיב גבי משה וימת [שם] משה עבד ה' [דברים לד,ה], אפשר לפרש שגם מיתה עצמה היה אצלו עבודה כמו שאר עבודה, והיה הבחירה אצלו, כי נמסר לו המיתה כמו שאר מצות, והיה צריך להתגבר נגד יצרו לקיים דבר ה', על דרך צופה רשע לצדיק [ומבקש להמיתו] וה' לא יעזבנו בידו [תהלים לז, לב-לג], כמו בכל המצות שניתן הבחירה לאדם, עם כל זה כתיב ובחרת בחיים [דברים ל,יט], כי בחירה עצמו צריך לו עזר, כמו כן גבי מיתת משה כתיב ומות [דברים לב,ג], לכבוש יצרו, ועד הסתלקותו היה עובד, ואיתא במסכת שבת [פט,א] כשעלה משה למרום ע"ש, והשיב כלום יש עבד שנותן שלום לרבו, כי כל זמן שלא ננמר הדבר לא מקרי שלום, וכיון שהיה נקרא בשם עבד זה שמו כל ימי היותו בעולם, עדיין שמו עליו להיות עבד, ואינו יכול לומר שלום, וכל הגדול מחברו יצרו גדול [סוכה נב,א], כי משתוקק ומתאוה לזה העבודה היותר קשה, ויהיה חביב יותר לפני קונו בשיכבוש את יצרו, וישיג מדרגה יותר גדולה ממה שהיה לו קודם.

וזה שבוכין הצדיקים ואומרים האיך, פירוש איה הוא המדרגה הזאת אשר היה לנו כשנלחם בנו יצר הרע ונכבש לפנינו ועל ידינו, וגודל המתיקות ועריבות אשר טעמנו מהנצחון הזה, וכבוד עליון היה מתנוצץ על הראשים עליונים. דרך משל, איש חיל הלוחם מלחמות אדוניו, גם אם יש לו רושם מכת חרב, אדרבה יש לו תפארת בזה שהוא איש חיל ומוסר את עצמו בנפשו לעשות רצון אדוניו.

וכמו כן היה דוד המלך אומר ארדוף אויבי ואשיגם וגו' [תהלים יח,לח] כדי להעביר גלולים מן הארץ ולטהר העולם, וה' היה בעזרו, כשהיה מכוון את עצמו לעשות נחת רוח ליוצרו לטהר העולם היה בטוח בהשי"ת

שלא אשוב עד כלותם, והיה מחזר אחריהם, וזולת זה לא היה רודף, רק נתן שיר ושבח כשהיה אויב עומד לנגדו אמר צופה רשע לצדיק וכו' ה' לא יעזבנו בידו.

והנה יש שני בחינות, יש צדיק וטוב לו [ברכות ז,א], פירוש חלקי הטוב מלהיבין אותו להתגרות ביצר הרע, כמאמר דוד ארדוף וכו' כנ"ל, להעביר הרע מן העולם, ויש צדיק ורע לו, פירוש חלקי רע מסיתים עליו, על דרך צופה רשע לצדיק ונתקיים בו והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאוד [איוב ח,ז], כי ה' לא יעזבנו בידו, ואפילו על ידי ניסים, ונתקדש שם שמים על ידו, כמאמר דוד המלך ע"ה כי חמת אדם תודך [תהלים עו, יא], כמו גבי חנניה מישאל ועזריה, על ידי החימה שהיה עליהם נעשה נס, ונתקדש שמו של הקב"ה, ונתנו הודאה, כאשר אנחנו בגולה מחכים ומצפים לגאולה במהרה למען שמו הגדול והקדוש, וסובלים גלות ומצפים על העתיד, כי בודאי כל מה שחלף ועבר עלינו הכל לטובה, ואז יתנו הודאה על העבר שהיה הכל לטובה, כמו גבי חנניה מישאל ועזריה, כשנגזר עליהם להשליכם לכבשן האש מסרו נפשם לשרוף, ולא סמכו על הנס, רק אחר כך כשהיה הנס וראו כולם גודל הנס היו משבחים ומפארים. וכמו כן בגלות כשיבא משיחנו יכירו וידעו הכל שהכל היה לטובה, ויתנו הודאה על העבר עלינו בגלות שהיה לטובה, ושיר ושבח על החסד שיעשה עמנו אז. וזה שאמר צופה רשע לצדיק ולקטרג ולהשטין, וה' לא יעזבנו, כי האחרית הכל לטובה.

ובחינת צדיקים המרדפים אחר המשטינים ומקטרגים ולבערם ואינם חוזרים עד כלותם נותנים הודאה מיד. וזה שהיה יעקב מברך את יהודה אתה יודוך אחיך [בראשית מט, ח], על ידך יתנו הודאה תיכף ומיד, עיין באור החיים, כי ידך בעורף אויביך, כאשר אמר דוד המלך ע"ה ארדוף אויבי וגו' ולא אשוב עד כלותם, ועל ידו תהיה הגאולה שלימה במהרה, על דרך קודש ישראל לה' ראשית תבואתה [ירמיה ב,ג], ולא כמה שהזה שהיה מקדם, ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאוד, וקליפה קדמה לפירא, והגם שהיה הכל לטובה, לא היה נראה לעין הטוב, כי הראשית היה מצער, אבל בהגאולה שלימה לא תהיה הקליפה קדמה, ולא אחיזה כלל לקליפה, ובראשית תהיה לעין כל הטוב והחסד, וזהו ראשית

תבואתה. רמז לזה, ומראה כבוד ה' כאש אוכלת וגו' לעיני כל ישראל [שמות כד,יו].

והנה כל זה על ידי צדיקים אנשי חיל, הרודפים אחר הרע לבערם מעולם ולהכניעם בכל מקום אשר המצא ימצא. וזה שאמר זכרתי לך חסד וכו' לכתך אחרי במדבר [ירמיה ב,ב], כי כונתם היה לילך במקום ציה וצלמות שליטת חיצונים, להכניעם ולבערם בכח קבלת התורה, וחגרו בעוז וגבורה מתניהם, והלכו למקום תחנותם, ולבערם במקומם.

ובזה נוכל להבין שאמרו נעשה ונשמע [שמות כד,ז], וזהו קבלה על מצות עשה בקום ועשה, מה שיצוה לנו לעשות, ולא מצינו קבלה על מה שיצוה לנו בשב ואל תעשה, דהיינו לא תעשה, אמנם עיקר קום ועשה הוא לגבי לא תעשה בכללות, קום ועשה נגד יצר הרע, שיהיה גבור לכבוש את יצרו, כשמסית אותו לעבור על אחת מעבירות שבתורה יאזור כגבור חלציו, וזהו קום ועשה לגבי כל לא תעשה, ועשה, דהיינו מה שמתגבר את עצמו נגד יצר הרע, דוחה לא תעשה [יבמות ג,ב], דהיינו מה שהרע מסית אותו.

ובזה יש לומר ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי [בראשית כז,ד], מפקודין דעשה, ולא כאשר שנאתי, מפקודין דלא תעשה [תיקו"ז תיקון כא נא,א]. ודיוקים סותרים זה את זה, משמע מה שאינו אהב לו לא יעשה, ולבתר אמר ולא וכו', משמע גם על שאינו אהוב לא קפיד.

ועל פי הנ"ל יש לפרש, כי התענוג להשי"ת שאמר ונעשה רצונו על ידינו, דגבי מצות עשה שאנו מקיימים שפיר יש לו תענוג זה שעושים רצונו, וגבי לא תעשה התענוג שיש להשי"ת מבני ישראל כשאין עוברין עבירה הוא שכובשין את יצרם המסית אותן לעבור, כי זולת זה הלא יש כמה דברים וכמה ברואים בעולם אשר לא ינוח שבט הרשע עליהם, ובטלים מעבירות.

וכאשר ציוה לעשות לו מטעמים מן התורה ועבודה, דהיינו מן מצות עשה ומן מצות לא תעשה, מפרש מה יהיו המטעמים אשר תעשה לי, ומפרש דהיינו מן מצות עשה כאשר אהבתי שנעשה רצוני, ומן מצות לא תעשה הוא התענוג במה שכובש את יצרו ואינו ציית אותו, ולא כאשר שנאתי, פירוש שהתענוג אינו מזה שהוא בשב ואל תעשה, רק

מזה שכבש את יצדו הרע, ויהיה מן הנרדפים, ואתה מרדף אחריו, על דרך לכתך אחרי במדבר וכו' למקום תחנותם.

והנה מעשה אבות סימן לבנים, מעשה שיעקב אבינו הלך לבית לבן וכבש אותו במקומו, וגם לבית עשו שלח מלאכים למקומו, וכבש אותו, עד שהוכרח להודות על ברכתו, והיה יעקב אבינו בחינת רודף לסטרא אחרא, הגם דתקע כף ירך יעקב בגיד הנשה, כל זה הוא בכלל אשר בך אתפאר [ישעיה מט,ג], כמו איש חיל כנ"ל שרושם החרב במלחמה נשאר בו, אדרבה זה הוא לו לתפארת, שהוא איש חיל ונאמן לאדונו.

והנה כאשר בא יעקב אבינו מבית לבן ומבית עשו כתיב ויבא יעקב שלם [כראשית לג,יח], לשון שלימות, שבקש להיות בשלוה, ולא יהיה עוד בבחינת רודף. רק לישב באוהל תורה, קפץ עליו מעשה שכם ודינה [ב"ר פד,ג], וכתיב ולא רדפו אחרי בני יעקב [בראשית לה,ה]. מכלל שהיה ברצונם לרדוף, ויהיה יעקב נרדף, זולת חתת אלקים אשר היה עליהם.

והנה העבד הנמכר לאדון, לפי ערך מלאכתו כן שכרו, אם הוא עַבַד נוקב מרגליות שכרו יותר, לפי ערך מלאכה כן שכרו, אם כן יש גבול לעבודתו וקצבה לשכרו, אבל העובד בלי גבול גם שכרו בלי גבול, על דרך נעשה ונשמע, כמו שהיינו עבדים לפרעה במצרים בלי גבול וקצבה, שאמר תכבד העבודה [שמות ה,ט], כן כאשר גאלנו ממצרים קבלנו עלינו לעבוד אותו בלי גבול וקצבה, רק כאשר יצוה עלינו. וזה שאמר כי לי בני ישראל עבדים, ומפרש עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים [ויקרא כה, נה], כנ"ל.

והנה אנשי חיל הם העובדים ומוסרים נפשם נגד דבר שאין לו גבול, כי אינו יודע מה שבלב שונא, ובאיזה תחבולה ילחום נגדו וינקום בו, שכרם גם כן בלי גבול.

כתיב וישב יעקב בארץ [בראשית לז,א]. ונדרש ביקש יעקב לישב בשלוה, ובאהל של תורה, ולא לצאת ולהיות עוד רודף, קפץ עליו רוגזו של יוסף וכדי [ב"ר פד, ג]. והנה גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שנשמת צדיקים משתוקקים לילך מחיל אל חיל, ומעילוי לעילוי, וכפי עבודתם כן שכרם, ולא ישיגו לזה רק אם יהיה עבודתם בלי גבול.

ועל פי זה יש לומר אמר הקב"ה לא די לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא. דהיינו בבחינת גבול וקצבה, רק לילך מעילוי לעילוי בלי גבול, וכאשר יבקשו לעבוד ולישב באהל תורה ולא לצאת ולרדוף לא ישיגו להשתוקקות נשמתם, לזה קפץ עליו רוגזו של יוסף. והיה רודף במעשה דיוסף ופוטיפר, שנדמה צורתו ליוסף והכניע ליצר הרע.

נקודה למחשבה:

למה?! למה שוב ושוב?!

נמאס להתמודד כבר עם אותם דברים.

"חשבתי שנפטרתי מזה כבר!"

כמונו, גם יעקב "ביקש לישב בשלוה". אבל הקב"ה לא נתן לו.

אנחנו מצפים ומייחלים שסוף סוף התמודדויות מסוימות יעזבו אותנו, סוף סוף נוכל להתפלל וללמוד בראש שקט - להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו.

אבל, ה' יתברך לא מניח לנו, אי־אפשר לנוח. אבא שבשמים חושב, ומעדיף שנלחם, שנאבק, שנעמוד על המשמר.

למה?

הרבה פעמים אנחנו יכולים לשים לב, שחשבנו שמשהו יתן לנו רוגע, יתן לנו נחת - סוף סוף ננשום לרווחה. וכשהשגנו והגיע הדבר... באסה. או משעמם, או ריקני, או מעורר עצבים...

ה' יתברך רוצה לחסוך מאיתנו את זה.

אנחנו חושבים שנמצא את מנוחתנו בשקידה בלימוד התורה או בתפלות נפלאות ב'ראש שקט' בלי התמודדויות? הקב"ה מכיר אותנו, ויודע שלא.

הרצון הפנימי שלנו באמת הוא לכלות את הרע. להיות נאמנים לה' אלוקינו ולא להרגע עד שנכריע את הרע.

לכן גם אם ננסה לברוח, "רוגזו של יוסף" יקפוץ עלינו. ממש כך.

אז אולי, במקום לחכות ולהתאכזב שוב ושוב מהמאבק התמידי - ניקח אותו, נלך עליו בבחירה ונתמלא בחיות ושמחה על הזכות הגדולה! בכך - אומר הברכת אברהם - נוכל לשמוח ולקבל חיות, כבר במאבק עצמו. סימני הקרב יהיו לנו לגאוה גדולה, "ויגבה ליבו בדרכי הוי'".

מוקדש לעילוי נשמות

מו"ר רוח-אפנו האהוב והיקר

הרב שניאור זלמן מרדכי

בן מנחם מענדל קץ

♦♦♦

הרב בנימין דב בן טוביה רוזנצויג

הַמַּאֲמָר הַשָּׁבוּעִי

מיזם "הַמַּאֲמָר הַשָּׁבוּעִי" בא לתת לכל אחד ואחד את האפשרות ללמוד חסידות בהעמקה ובהבנה, תוך דגש על חיבור התורות העמוקות לחיי היומיום שלנו.

במסגרת זו לומדים מידי שבוע מאמרי חסידות יסודיים בהבנה, בעמקות ובבהירות.

להחזיק חזק בשיניים או קרב מבחירה?!

איך נגשים למאבק בין הטוב והרע, והאם יש לנו בכלל יכולת לשלוט בצורת המאבק?

כאן נלמד סודות גדולים. סודות שמאירים גם צלקות, מרימים את הרוח ומביאים גאוה לאיש החיל ירא ה'!